

Jan Józef Lipski

Konferencja Redakcji i Zespołu Autorskiego Uniwersyteckiego Podręcznika Historii Literatury Polskiej IBL PAN

Biuletyn Polonistyczny 9/26/27, 5-8

1966

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

I. INSTYTUT BADAŃ LITERACKICH PAN

1. KONFERENCJA REDAKCJI I ZESPOŁU AUTORSKIEGO UNIwersYTECKIEGO PODRĘCZNIKA HISTORII LITERATURY POLSKIEJ IBL PAN

(17 czerwca 1966 r.)

17 czerwca 1966 r. odbyła się kolejna Konferencja Redakcji i Zespołu Autorskiego Uniwersyteckiego Podręcznika Historii Literatury Polskiej Instytutu Badań Literackich PAN. W Konferencji wzięli udział również członkowie Dyrekcji Instytutu. Celem Konferencji było robocze omówienie złożonych już przez autorów części ich prac, przedyskutowanie ogólnych problemów dotyczących dalszej pracy nad Podręcznikiem, które wyłoniły się w związku z konkretnym materiałem, oraz powzięcie szeregu decyzji co do: ostatecznych terminów ukończenia prac autorskich, nazwisk recenzentów dzieła, harmonogramu prac recenzentekich, rozstrzygnięć edytorskich itd.

Konferencja zwołana została w tym decydującym dla Podręcznika momencie, gdy stan zaawansowania prac autorskich (objętościowo: ponad pół tysiąca stron maszynopisów gotowych tekstów) daje już podstawę do konfrontacji założeń generalnych Podręcznika z jego realizacją, a zarazem nie jest jeszcze za późno na powzięcie decyzji koordynujących całość i rozstrzygających wynikię w toku pracy problemy natury metodologicznej, kompozycyjnej, technicznej itd. Podstawą dyskusji były duże fragmenty części Podręcznika poświęconych Średniowieczu (doc. Jerzy Woronczak), Odrodzeniu (prof. Jerzy Ziomek), XVII i I połowie XVIII wieku (doc. Czesław Hernas), Oświeceni

Mieczysław Klimowicz), Romantyzmowi (prof. Maria Janion i prof. Maria Żmigrodzka).

Zasadnicza koncepcja Podręcznika polega, jak wiadomo, na ujęciu historii literatury jako procesu, nie zaś zbioru tak czy inaczej uporządkowanych sylwetek pisarskich. Ujęcie takie, wynikające m.in. z założeń marksistowskiego widzenia dziejów oraz z dążenia do pożądanego dydaktycznie syntetycznego, zintegrowanego obrazu całości - stwarza jednak liczne trudności kompozycyjne i merytoryczne. Znalezienie sposobów ich przewyciężenia było jednym z głównych zadań dyskusji.

Metoda taka może grozić rozplynięciem się osobowości twórczych w nurcie procesu historycznego, co nie stanowi istotnego kłopotu w wypadku pisarzy drugorzędnych, ważnych w procesie nauczania ze względu na fragmenty swej twórczości - natomiast trudno wyobrazić sobie Podręcznik nie przedstawiający syntetycznie i w sposób jakos wyodrębniony twórczości Kochanowskiego, Krasickiego, Mickiewicza, Słowackiego, Norwida, Sienkiewicza, Prusa, Żeromskiego, Wyspiańskiego itd. Również brak podstawowych, w miarę wyczerpujących informacji dotyczących pisarzy drugorzędnych byłby wadą Podręcznika. By tego uniknąć - redakcja Podręcznika zdecydowana była od początku na kompromisy, które jednak komplikować mogły kompozycję.

Ustalono listę pisarzy, którzy omówieni zostaną w osobnych wyodrębnionych sylwetkach (niezależnie od miejsca, które musi zająć omawianie ich twórczości w toku przedstawiania procesu historycznego); po drugie - przewidziano słownikową, zwięzłą informację bio-bibliograficzną o pisarzach mniejszej rangi. Tylko niektóre sylwetki pisarzy pierwszorzędnych będą opracowane przez autorów odpowiednich części Podręcznika, co z kolei stwarza dodatkowe kłopoty. Stosunek więc sylwetek do części poświęconych procesowi historycznoliterackiemu był jednym z zagadnień nie tylko kompozycyjno-technicznych, lecz i merytorycznych rozważanych w dyskusji.

Drugim zasadniczym zagadnieniem dotyczącym całego Podręcznika była kwestia roli i miejsca wiadomości i konstrukcji z zakresu spraw pozaliterackich. Złożone już fragmenty początkowe prac, które znajdują się w pierwszym i drugim tomie, szeroko uwzględniają w syntetycznym ujęciu zasadnicze rysy świa-

domości epoki w zakresie szerszym, niż to dać może wyłącznie studium literatury. W szczególności w XVIII i XIX wieku dużą rolę odgrywa historia świadomości narodowej. Rekonstrukcja świadomości epoki nie powinna, ze względów metodologicznych, ograniczyć się wyłącznie do literatury - z drugiej jednak strony, wszelkie rozszerzanie podstaw materiałowych poza literaturę grozi spychaniem literatury sensu stricto z tego miejsca, które winna zajmować w podręczniku. Niemniej jednak w dyskusji nad konkretnymi fragmentami wskazywano na potrzebę rozszerzenia obrazu tworzenia się i ewolucji świadomości ideowej o dane, których dostarcza np. historia sztuki.

Niezbędna - i założona - jest również konfrontacja procesu literackiego z historią polityczną i społeczno-gospodarczą, co także stwarza niebezpieczeństwo przeciążenia Podręcznika materiałem o pośrednim tylko związku z historią literatury.

Dążenie do uzgodnienia tych dwóch tendencji: rozszerzania syntezy na cały kontekst kulturalny i historyczny i zawężania jej tak, by jak najmniej wykraczała poza teren ściśle literacki - było jednym z zasadniczych przedmiotów dyskusji.

Na omawianej Konferencji dyskutanci zdawali sobie zresztą sprawę, że wszelkie uzgodnienia muszą być traktowane tylko w przybliżeniu, a to zarówno ze względu na różne indywidualne własności warsztatu historycznoliterackiego poszczególnych autorów - czego nie da się (i może nie należy) wyeliminować - jak i ze względu na różny charakter epok (tak więc np. ogólna synteza kulturalna zajmie z pewnością więcej miejsca w części poświęconej Średniowieczu niż Młodej Polsce).

Jedną z największych trudności koordynacyjnych jest ustalenie granic periodyzacyjnych i przynależności zjawisk spornych lub dwojakich do poszczególnych części Podręcznika. Będzie to mogło ostatecznie nastąpić dopiero w dalszych stadiach prac redakcyjnych, po przedstawieniu gotowych całości.

Przedwcześnie byłoby tu może bardziej szczegółowe i konkretne omawianie dyskusji merytorycznej nad dostarczonym już materiałem, gdy prace nie są jeszcze ukończone. Stan ich zaawansowania pozwala się jednak spodziewać, że w niedługim już czasie prace autorskie nad pierwszymi dwoma tomami Podręcznika będą zakończone. Po spodziewanych w listopadzie 1966 r. i

w marcu 1967 r. dyskusjach nad kolejno dostarczonymi częściami - dwa pierwsze tomy, obejmujące literaturę staropolską i romantyzm (łącznie ok. 90 ark.wyd.), mają być złożone w lipcu 1967 r. w Państwowym Wydawnictwie Naukowym - po recenzjach.

Dyskutowana była również sprawa przybliżonych terminów, w których możliwe byłoby przedyskutowanie tekstów Podręcznika w gronie szerszym niż Zespół Autorów, Redakcji Podręcznika i Dyrekcji Instytutu. Ze względów roboczych możliwe to będzie zapewne dopiero po ostatecznym zakończeniu prac autorskich, nie później jednak niż w terminie zakończenia prac recenzyjnych, zapewne więc w maju 1967 r. Być może jednak, że będzie możliwe i pożądane zorganizowanie wcześniejszej częściowej dyskusji. Chodzić będzie przy tym zarówno o recenzje ściśle historycznoliterackie, jak też z punktu widzenia dyscyplin stanowiących część ogólnego wykładu (np. problematyka kultury).

dr Jan Józef Lipski

2. Z PRAC DZIAŁU LITERATURY STAROPOLSKIEJ

A. Sprawozdanie z zebrania

w dniach 25 - 26 lutego 1966 r.

W programie zebrania, które dotyczyło w głównej mierze problematyki informatorów staropolskich, wygłoszono następujące referaty:

1. Doc. dr Stanisław Grzeszczuk, doc. dr Jerzy Starnawski - Zagajenie dyskusji o "Piśmiennictwie staropolskim" (Bibliografia literatury polskiej "Nowy Korbut", t.1-3)
2. Dr Wanda Roszkowska - Zagajenie dyskusji o "Bibliografii dramatu staropolskiego"
3. Dr Zofia Sinko - Zagajenie dyskusji o książce dr J. Rudnickiej "Bibliografia powieści polskiej 1600-1800"
4. Prof. dr Roman Pollak - Stan i postulaty badań nad Piotrem Kochanowskim.